

Επικίνδυνη αναθεωρητική πρωτοβουλία

Συγγραφέας: Ξενοφών Κοντιάδης, Καθηγητής Δημοσίου Δικαίου στο Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η συζήτηση για την αναθεώρηση του Συντάγματος ξεκίνησε με τον χειρότερο δυνατό τρόπο. Οι προτάσεις που έχουν διατυπωθεί από τον ΣΥΡΙΖΑ υπακούουν περισσότερο στη λογική ενός επικοινωνιακού προεκλογικού παιχνιδιού παρά ενός οργανωμένου διαλόγου για τη βελτίωση του συνταγματικού κειμένου, ενώ η πρόταση της Νέας Δημοκρατίας εμφανίζεται φλύαρη και χωρίς συνεκτικό ιστό. Ειδικότερα, οι προτάσεις που κατέθεσε ο ΣΥΡΙΖΑ βρίθουν εσωτερικών αντιφάσεων. Από την πλευρά της αξιωματικής αντιπολίτευσης έχουν ήδη καταγγεληθεί οι περισσότερες από αυτές ως επιζήμιες ή αλυσιτελείς, όμως υπάρχουν και σημεία σύμπτωσης που προκαλούν ανησυχία.

Οι βαθιές εσωτερικές αντιφάσεις και η ελλιπής επεξεργασία του εγχειρήματος αποτυπώνονται μεταξύ άλλων στις ακόλουθες προτάσεις:

Πρώτον, η πρόταση να καθιερωθεί η θρησκευτική ουδετερότητα του κράτους, χωρίς όμως να απαλειφθεί η αναφορά περί επικρατούσας θρησκείας, έχει ήδη επισημανθεί ότι αποτελεί μία εσωτερική αντίφαση, που εμφανώς αποσκοπεί να παρακάμψει τις αναγκαίες συνταγματικές και νομοθετικές αλλαγές στη σχέση Κράτους-Εκκλησίας. Αν ληφθεί υπόψη και η πρόσφατη συμφωνία Πρωθυπουργού και Αρχιεπισκόπου, καθίσταται εμφανές ότι πραγματική πρόθεση αποσαφήνισης των διακριτών ρόλων Κράτους και Εκκλησίας δεν υφίσταται.

Δεύτερον, η πρόταση για την εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας, αν και ορθώς απεμπλέκει τη σχετική διαδικασία από την απειλή πρόωρων εκλογών, ωστόσο διέπεται από ένα διχασμό σκοπών και μέσων. Εκκινεί από το αίτημα συναινετικής εκλογής του Προέδρου με αυξημένη κοινοβουλευτική πλειοψηφία, αλλά στη συνέχεια εκτρέπεται σε μια συγκρουσιακή άμεση εκλογή, το αποτέλεσμα της οποίας θα μπορούσε να είναι η αποσταθεροποίηση της Κυβέρνησης. Στη λανθασμένη επιλογή της άμεσης εκλογής προσανατολίζεται και η πρόταση της αξιωματικής αντιπολίτευσης, παρότι είναι προφανές ότι οδηγεί σε πόλωση και κομματικοποίηση του θεσμού.

Τρίτον, η διενέργεια δημοψηφισμάτων με λαϊκή πρωτοβουλία εγκυμονεί τον κίνδυνο της λαϊκής χειραγώγησης από δυναμικές μειοψηφίες ή της αξιοποίησης δημοψηφισματικών πρακτικών για την ενίσχυση κομματικών ηγεσιών, παρακάμπτοντας συλλογικά όργανα όπως το Κοινοβούλιο. Δεν είναι τυχαίο ότι τον θεσμό του δημοψηφίσματος χρησιμοποίησαν συστηματικά και χειραγωγικά ιδίως αυταρχικά καθεστώτα και λαϊκιστές ηγέτες. Αλλά και στη χώρα-πρότυπο της άμεσης δημοκρατίας, την Ελβετία, αρκετά δημοψηφίσματα έχουν οδηγήσει σε παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Τέταρτον, αποτελεί κακοποίηση του συνταγματικού κειμένου η εξαγγελία της κατοχύρωσης ή ενδυνάμωσης ορισμένων κοινωνικών δικαιωμάτων, τα οποία ήδη προστατεύονται από το Σύνταγμά μας και έχουν αναγνωριστεί από τη νομολογία, τη στιγμή που με το τρίτο Μνημόνιο, τις νομοθετικές ρυθμίσεις που ακολούθησαν και την εκποίηση της δημόσιας περιουσίας έχουν συρρικνωθεί οι θεσμικές εγγυήσεις κοινωνικής προστασίας.

Κρίσιμο για την αποτίμηση κάθε αναθεωρητικής πρωτοβουλίας δεν είναι μόνο να αξιολογηθεί μια προς μια κάθε προτεινόμενη τροποποίηση, αλλά να διαπιστωθεί αν οι προτάσεις διαπνέονται από συνοχή και εσωτερική ισορροπία, αν είναι συμβατές μεταξύ τους και με τις ισχύουσες συνταγματικές ρυθμίσεις, αν εντάσσονται σε μια σαφή θεσμική-πολιτική στόχευση και αν ανταποκρίνονται στις πραγματικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει

το κράτος και η οικονομία. Όλες οι προηγούμενες προϋποθέσεις δεν φαίνεται να πληρούνται σήμερα.

Αντίθετα, υπάρχει ο κίνδυνος να πραγματοποιηθεί μία περιορισμένης έκτασης αναθεώρηση, η οποία δεν θα περιλάβει κρίσιμα πεδία όπου είναι αναγκαία η παρέμβαση του αναθεωρητικού νομοθέτη. Το αποτέλεσμα θα είναι να διαγωνιστούν ατυχείς συνταγματικές ρυθμίσεις, όπως αυτές που αφορούν την απαγόρευση των ιδιωτικών μη κερδοσκοπικών πανεπιστημίων, αφού για να ξεκινήσει μία νέα αναθεωρητική πρωτοβουλία απαιτείται να περάσουν πέντε χρόνια από την ολοκλήρωση της προηγούμενης. Σε αυτή την παγίδα δεν πρέπει να πέσει η αντιπολίτευση. Ορθότερη επιλογή, υπό αυτές τις συνθήκες, θα ήταν να τροποποιηθεί το άρθρο 110 του Συντάγματος που προβλέπει τη διαδικασία αναθεώρησης, αφού ακριβώς από την ελαττωματική συνταγματική μηχανική αυτής της διαδικασίας ξεκινάει η εργαλειοποίηση της συνταγματικής μεταρρύθμισης και η υποταγή της σε επικοινωνιακού τύπου στοχεύσεις των αντίπαλων πολιτικών δυνάμεων.

Προδημοσίευση **Πρώτο Θέμα, 18/11/18**